

СТАНОВИЩЕ

По конкурс за академична длъжност „професор“ по професионално направление 3.9 Туризъм (Развитие на туристически дестинации), обявен от Софийския Университет „Св.Кл.Охридски“ в ДВ, бр. 22/16.03.2021 г.

Рецензент: Проф.дгн Мария Стаматова Воденска от СУ „Св.Кл.Охридски“, научна специалност 01.08.14 География на рекреацията и туризма

Единствен кандидат по конкурса: Доц. д-р Мариана Атанасова Асенова, катедра „География на туризма“, Геолого-географски факултет, Софийски Университет „Св.Кл.Охридски“

Настоящото становище е изготвено съобразно Правилника на СУ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св.Кл.Охридски“, раздел V, и съгласно заповед № РД 38-197/23.04.2021 г. на Ректора на СУ „Св.Кл.Охридски“

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНАТА И НАУЧНО-ПРИЛОЖНАТА ПРОДУКЦИЯ НА КАНДИДАТА ПО КОНКУРСА

Единственият кандидат по обявения конкурс за професор доцент д-р Мариана Асенова участва в него с научна продукция, състояща се от 46 заглавия (3 под печат), публикувани след присъждането на научното звание доцент през 2013 г. Трудовете на кандидата представят резултати от извършена научноизследователска дейност и са публикувани в специализирани научни издания. Сред тях са 1 хабилитационен труд (част от колективна монография) – под печат (показател В.3), 5 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (показател Г.6), 27 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове (показател Г.7), 9 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 1 под печат (показател Г.9), 3 публикувани глави от колективни монографии – 1 под печат (показател Г.10), 1 публикуван учебник, който се използва в училищната мрежа (показател Е.20). Прави впечатление, че една голяма част от публикациите (38) са в съавторство. На чужд език са 20 от представените публикации, а 16 от тях са публикувани в чужбина.

Представен е и списък на публикациите до получаването на научното звание доцент, които не са обект на настоящето становище.

Имам само една обща публикация с доц. д-р Мариана Асенова, а именно учебникът за професионалните училища «Туризъм. Въведение в професията» (2012) – под номер Е.20, който няма да бъде включен в настоящето становище. Същевременно познавам разглежданата тематика и това ми дава основание да дам безпристрастна и обективна оценка на представените за рецензиране материали.

Представените публикации могат условно да бъдат класифицирани в следните научни направления:

1. Развитие и управление на туристически дестинации – 14 публикации
2. Развитие на различни видове туризъм в България- културен туризъм и културни атракции (13 публикации), и планински туризъм (6 публикации) с примери в съответните дестинации
3. Корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие на туризма – 5 публикации
4. Туристическо райониране – 4 публикации
5. Публикации, свързани с обучението в специалност „Туризъм“ – 4 публикации

Доц. д-р Мариана Асенова е публикувала и материал за КОВИД кризата и нейното отражение върху туризма.

В периода 2013 – 2021 г. доцент д-р Мариана Асенова е участвала общо в 5 университетски, 10 национални и 13 международни проекти, които са представени в отделно приложение. В изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ в приложение към изготвената справка по образец са включени участията в 5 национални и в 10 международни научни или образователни проекти, както и в един национален проект, на който е била ръководител (Приложение 12).

Приложените справки съдържат информация за 211 цитирания, разпределени в три групи, съгласно образца за минималните изисквания на НАЦИД. В научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация са цитирани 4 публикации с общо 23 цитата. В монографии и колективни томове с научно рецензиране са забелязани 102 цитирания на 41 публикации. В нереферирани списания с научно рецензиране са установени 86 цитирания на 33 публикации.

Доц. д-р Мариана Асенова се ползва със значителен авторитет в научните и управленски среди, за което свидетелстват и нейните извънуниверситетски ангажименти. Тя е:

- Официален представител на СУ „Св. Кл. Охридски“ в Българския институт за стандартизация и представител на СУ „Св. Кл. Охридски“ в Технически комитет 89 – Туристически дейности
- Член на Работната група към заместник министър-председателя по икономическата и демографската политика по въпросите на туризма (2017 г.)
- Член на Работната група към Министерството на туризма за Национална визия за дигитализация в туризма 2030 г. (2017-2018 гг.)
- Член на Консултативния съвет по туризъм към Министъра на туризма (Заповед Т-РД-16-307/11.09.2020 г.)
- Член на EuroCHRIE – индивидуално членство за 2021 г.

Доскоро е била председател на съвета на директорите на Българската агенция за кредитен рейтинг, а в по-ранни периоди е заемала същата длъжност във веригата за младежки туризъм „Орбита“ и в „Слънчев бряг“ АД. В периода 1997-2001 г. е била зам. министър с ресор Туризъм в две министерства.

През периода 2013-2021 г. доц д-р М.Асенова е участвала в 40 конференции, семинари, кръгли маси и др., от които 32 проведени в България и 18 – в чужбина.

II. ОЦЕНКА НА НАУЧНИТЕ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ И ПРИНОСИ

II.1. Характеристика на научните трудове и основни приноси

Най-важната характеристика на научната продукция на кандидата за професор, според рецензента, е нейното умение да разглежда комплексно различни аспекти от развитието на туризма, като по този начин умело съчетава в една и съща публикация елементи на научното изследване по различни тематични направления. В повечето публикации се наблюдава съвместното прилагане на количествени и качествени методи, което придава на получените чрез тези комплексни изследвания резултати значително научно и практико-приложно значение.

Основната част от научните публикации на автора са насочени в областта на изясняване състоянието и развитието на туристически дестинации на различни пространствени нива. Проведени са редица регионални изследвания, прилагайки концепциите на TCOT и модела на туристическата дестинация. По този начин са разкрити особеностите на туристическото развитие на редица общини и други територии, като е разработен модел на проучване на туристическото развитие и управлението на туризма на местно ниво, който осигурява обективна, актуална и надеждна информация. На национално равнище е проследен процесът на трансформация в туристическия сектор след демократичните промени, като е разкрито тяхното въздействие върху елементите на българския туристически пазар. Направен е детайлен анализ на състоянието на организациите за управление на районите (ОУТР) в България.

Сред различните видове туризъм доц. д-р М.Асенова е обърнала специално внимание на културния туризъм и туризма, основан на културното наследство. Изяснени са и са дефинирани основни понятия в тази област. Предложена е типология на атракциите.

Направен е сполучлив анализ на клъстерите на туристическото търсене на културен туризъм в България. Специално внимание е отделено на управлението, мониторинга и финансирането на атракциите, основани на културното наследство у нас, като заслужава да се отбележи критичният подход на кандидата за професор, който е аргументиран от детайлни и задълбочени проучвания в тази област.

В отделна публикация доц. Асенова разглежда негативните последици за туристическия сектор в резултат на пандемията от COVID-19, като посочва и описва възможните сценарии за тяхното преодоляване и за излизане от кризата.

По отношение на планинския туризъм е направен обстоен преглед на неговите проучвания и са разкрити моделите на развитие на планинските туристически центрове в България, като са идентифицирани и анализирани техните положителни и отрицателни характеристики. Коментирано е и устойчивото развитие на туризма в българските планински дестинации.

Друго направление в научно-изследователската дейност на кандидата за професор е корпоративно-социалната отговорност (КСО) на туристическите предприятия в контекста на по-широкото устойчиво развитие на туризма. М. Асенова предлага модификация на Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма на дестинационно ниво.

Доц. д-р Мариана Асенова има значителен принос и в разработването на Концепцията за туристическо райониране на България.

Основните приноси на доц. д-р М.Асенова могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Направени са теоретични обобщения с критичен анализ и собствени становища, допринасящи за усъвършенстване на теорията. Разработени са методологии чрез усъвършенстване на методи и системи от показатели, както и чрез предлагане на съответни модели.
2. Изследвано е приложението на клъстерния подход за развитието на културния туризъм и туристическата дестинация, обобщени са теоретичните познания за същността, ролята и функциите на туристическите клъстери.
3. Модифицирана е Европейската система от индикатори за устойчиво развитие на туризма на дестинационно ниво. Установени са базисни стойности на индикаторите, което е съществено за по-нататъшния мониторинг на устойчивото туристическо развитие.
4. Направени са анализи и обобщения на резултати от експериментално-изследователска дейност в различни дестинации и по видове туризъм. Налице са прецизиране, детайлизиране и теоретични обобщения на понятийния апарат и съдържателния аспект на културния и планински туризъм.
5. Усъвършенстван е образователния процес в специалност „Туризъм“ в СУ „Св.Кл. Охридски“.

II.2. Критични бележки и препоръки

Към трудовете на доц. д-р Мариана Асенова, след дадените по горе характеристики и основни приноси, трудно могат да се отправят критични бележки. Като цяло в рамките на своите научни интереси тя добросъвестно и задълбочено е извършвала научни изследвания, чиито резултати са публикувани в адекватна форма. Затова по-удачно е да се направят препоръки за нейната бъдеща работа. Като учен, бих ѝ препоръчала преди всичко да се постарее да увеличи своята самостоятелна научна продукция под формата на студии и монографии, за които тя вече е направила сериозна научна заявка. Доц. д-р Мариана Асенова има широки перспективи и голям потенциал да се развива като учен и преподавател в бъдеще.

III. УЧЕБНА И ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

Доц. д-р Мариана Асенова има 28 годишен стаж като преподавател в Софийския Университет „Свети Климент Охридски“, Геолого-географски факултет, катедра „География на туризма“. Успешно е защитила дисертационен труд през 2012 г.

Учебната ѝ натовареност е значителна – при норматив 270 часа аудиторна заетост годишно, в периода 2015-2020 г. тя е имала средно по 606 часа годишно. В същото време през периода 2015-2021 година тя успешно се е справяла със задълженията си на ръководител катедра, а от 2019 г. насам и на зам. декан при Геолого-географски факултет.

Основните дисциплини, по които кандидатът преподава в СУ са 5 на брой в бакалавърската степен на обучение и също така 5 на брой в магистърската степен на обучение. В периода 2013-2021 г. е подготвила 2 нови лекционни курса „Управление на туристическите дестинации“ и „Устойчиво развитие на туризма – стандарти и сертификации“.

По програма Еразъм+ кандидатът за професор предлага 3 учебни дисциплини на английски език, които в периода 2018-2021 г. са били проведени пред общо 16 студента.

За периода 2013-2021 г. доцент Асенова е ръководила 20 успешно защитили дипломанти, както и 4 успешно защитили докторанти. Тя е била и научен наставник на 3-ма млади учени и пост-докторанти.

IV. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ КАНДИДАТА

Познавам доц. д-р Мариана Асенова от постъпването ѝ на работа в катедрата по География на туризма в СУ. През този дълъг период съм имала възможност многократно да се убедя в нейната принципност, научно-изследователски хъс, трудолюбивост и коректност. Уважавана и обичана е от студентите, и от колегите си. Като ръководител на катедрата винаги е защитавала интересите на нейните членове, както и е отстоявала позициите на специалност „Туризм“ в ГГФ. Считаю, че тя притежава всички необходими човешки качества и личностни достойнства за научното звание „професор“.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Научните постижения на доц. д-р Мариана Асенова напълно отговарят на изискванията за получаване на академичната длъжност „професор“ по научната специалност 3.9 Туризм. Изследванията, изводите, предложенията и приносите са лично дело на автора. Всички трудове са публикувани или докладвани на национални и международни конференции и са станали обществено достояние. Съдържащите се в тях приноси могат да се използват в практиката на туристическото развитие на страната.

Високо теоретичното равнище на осъществяването на научно-изследователската работа, постигнатите резултати и приноси в областта на методологията на туристическите изследвания, възможностите и развитието на културния и планински туризм в туристическите дестинации, клъстерния подход за управлението и развитието на туристическата дестинация, устойчивото развитие на туризма и КСО на туристическите предприятия, дългогодишната и богата преподавателска дейност, както и личните ми впечатления от нея, ми дават основание да изразя **изцяло положително отношение** по кандидатурата на доц.д-р Мариана Асенова за получаване на академичната длъжност „професор“ по научна специалност 3.9 Туризм.

София, 15.07.2021 г.

С уважение:

(Проф.дгн Мария Воденска)